

Муратгазієва Ф. Р., канд. екон. наук Дзяд О. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ У ЦИРКУЛЯРНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сучасні підходи до торгівлі товарами зазнають глибоких трансформацій у напрямку циркулярної економіки. Необхідність впровадження цілей сталого розвитку в виробничий процес так само як і застосування вторинної сировини значно впливає на оптимізацію процесу використання ресурсів та мінімізації відходів. У межах цього дослідження були проаналізовані основні тенденції міжнародної торгівлі циркулярними товарами.

Міжнародна торгівля товарами у циркулярній економіці може розглядатися як ефективний механізм подовження життєвого циклу матеріалів перед їхнім остаточним виходом з обігу. Такий підхід є особливо актуальним у випадках, коли на ці товари існує зовнішній попит, але відсутній внутрішній. Аналіз статистичних даних щодо міжнародної торгівлі вживаними товарами сприяє кращому розумінню природи цих продуктів, їхньої ролі у забезпеченні ефективного використання ресурсів протягом усього життєвого циклу, а також у мінімізації негативного впливу на довкілля.

Обсяги міжнародної торгівлі циркулярними товарами значно зросли. Зокрема, обсяги торгівлі вживаними товарами, вторинною сировиною та відходами, призначеними для переробки, виросли більше ніж в 2,3 рази – з 94 млрд дол США до 313 млрд дол США в період з 2000 по 2019 рр. Водночас, загальна вартість глобального експорту товарів зросла майже в 2 рази за той самий період. Аналогічно, вартість торгівлі послугами з технічного обслуговування та ремонту збільшилася з 74 млрд дол США у 2015 р. до 108 млрд дол США у 2019 р. [1].

До найбільших експортерів вторинної сировини можна віднести: США (63,6 млрд дол США або 14% світового експорту); Німеччина (32,4 млрд дол США

або 7% світового експорту); Бразилія (26,1 млрд дол. або 5,7% світового експорту); Китай та Нідерланди мають однакові показники (24 млрд дол США або 5,2% світового експорту). Отже, наведені вище країни формують 21% від загального обсягу торгівлі товарами [2]. Однак наведені вище дані орієнтовні, фактичні обсяги більші, оскільки існують значні обмеження у можливостях моніторингу та відстеження потоків торгівлі циркулярними товарами з необхідною деталізацією у глобальному масштабі. Це зумовлено кількома факторами, зокрема недостатньою простежуваністю та прозорістю даних, а також недосконалістю протоколів і систем збору інформації, що унеможлиблює або суттєво обмежує доступність відповідних статистичних даних.

Стабільний рівень торгівлі вторинною сировинною з 2018 по 2023 рр. свідчить про активний розвиток циркулярної економіки в регіоні. Водночас торгівельна політика ЄС щодо імпорту вторинної сировини спрямована на скорочення залежності від зовнішніх постачальників. Зокрема, в 2023 р. найбільшими імпортерами вторинного текстилю в ЄС стали Польща (15,3%), Нідерланди (12,3%), Італія (8,2%) та Болгарія (7,7%), що пов'язано з наявністю розвиненої інфраструктури з переробки на території цих країн та високим рівнем залученості в глобальних ланцюгах доданої вартості [2].

Європейська стратегія циркулярної економіки передбачає: закриття циклу ресурсів шляхом повторного використання матеріалів у виробництві, уповільнення циклу за рахунок продовження терміну служби товарів через ремонт і модернізацію, а також звуження потоку ресурсів шляхом підвищення ефективності використання матеріалів. Усі зусилля спрямовані на зменшення впливу промислової діяльності на довкілля та створення умов для стійкого економічного зростання. Значну увагу в політиці циркулярної економіки приділяють саме товарній складовій, зокрема розробці та впровадженню заходів, спрямованих на підвищення екологічності продукції протягом усього її життєвого циклу. Такі заходи включають схеми розширеної відповідальності виробника (EPR), стандарти екодизайну, екологічне маркування, принципи «зелених» державних

закупівель, а також податкові та фінансові стимули. Міжнародні стандарти, такі як ISO 59 000, сприяють гармонізації регулювання, що спрощує міжнародну торгівлю циркулярними товарами та підвищує їхню якість. Згідно з дослідженням ОЕСР (2020), багато країн уже реалізували або активно розглядають подібні ініціативи, що сприяють формуванню стійких економічних моделей та міжнародної торгівлі циркулярними товарами. Подальший розвиток міжнародної торгівлі у циркулярній економіці значною мірою залежить від нормативного регулювання, впровадження стимулюючих економічних механізмів та підвищення рівня екологічної відповідальності бізнесу. Також перспективним напрямом є розвиток міжнародного співробітництва у сфері циркулярної економіки, що дозволить забезпечити ефективний обмін технологіями, знаннями та досвідом впровадження вторинної сировини у виробничий процес.

Таким чином, циркулярна економіка є ключовою стратегією сталого розвитку, яка сприяє оптимізації матеріальних потоків, скороченню деструктивних наслідків на довкілля та створенню нових можливостей для економічного зростання. Наразі країни ЄС вже активно впроваджують принципи повторного використання та переробки, що забезпечує не лише екологічні переваги, а й підвищення конкурентоспроможності їхніх економік. Подальший розвиток циркулярної торгівлі вимагає комплексного підходу, що включає законодавчі, технологічні та соціальні аспекти, спрямовані на формування сталої економічної моделі майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Circular Economy and Trade. Circular Economy. URL: <https://circulareconomy.earth/publications/trade-and-circular-economy#ndwgztuplt-circularity-pop%20a>.
2. Circular Economy Trade. URL: <https://circulareconomy.earth/trade?year=2022&category=2&units=value&autozoom=1>. (дата звернення: 29.03.2025).
3. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_srm020__custom_15557404/default/table?lang=en.